

Delphi

EU-domstolens krav på lämplighet vid återvinning av avfall för anläggningsändamål

Erica Nobel / Partner / Advokat
Carolin Hammar / Associate

EU-domstolens krav på lämplighet vid återvinning av avfall för anläggningsändamål

Erica Nobel / Partner / Advokat
Carolin Hammar / Associate

1. Inledning

1.1 I miljöbalken beskrivs "återvinning av avfall" som en åtgärd som innebär att avfall kommer till nytta som ersättning för något annat material eller förbereder det för en sådan nytta eller en åtgärd som innebär att avfall förbereds för återanvändning. Utöver det finns det ett flertal överinstansavgöranden som vidareutvecklar vad som krävs för att åtgärder ska kvalificeras som återvinningsåtgärder för anläggningsändamål. Något förenklat skulle man kunna säga att Mark- och miljööverdomstolen fokuserat på frågor som huruvida åtgärden har ett självständigt syfte (dvs. inget kvittblivnings syfte), om avfallet ersätter annat material samt om det finns ett behov av åtgärden.

1.2 I ett mål Mastrodonato C147/15 konstaterar EU-domstolen att en igenfyllning kan anses som en återvinningsåtgärd, endast om det använda avfallet "lämpar sig för ändamålet, enligt den senaste vetenskapliga och tekniska kunskapen". Följaktligen måste en åtgärd vara "lämplig" för att vara en återvinningsåtgärd. Kravet på lämplighet har emellertid haft begränsad betydelse i svensk praxis fram till nu.

2. Ny praxis från svenska domstolar

2.1 I två mål från 2020 respektive 2021 har dock ovan nämnda lämplighetskrav kommit att få avgörande betydelse.

2.2 I Mark- och miljööverdomstolens dom av den 21 februari 2020 i mål M 11690–18 hade sökanden ansökt om tillstånd för att fylla ut ett vattenområde med järnsand. Domstolen konstaterade att sökanden inte lyckats presentera tillräcklig information för att bedöma järnsandens farliga egenskaper, och därmed heller inte visat att järnsanden var lämplig för ändamålet. Det saknades därför förutsättningar att ge tillstånd för återvinningen.

2.3 I Mark- och miljööverdomstolens dom av den 14 maj 2021 i mål M 11887–19 där sökanden anmält återvinning av avfall för anläggningsändamål, genom utfyllnad av åkermark meddelade kommunen beslut om förbud mot verksamheten. Kommunen ansåg att åtgärden inte var ett återvinningsförfarande. Med ändring av Mark- och miljödomstolens dom bedömde Mark- och miljööverdomstolen, som sista instans, att det i och för sig kan finnas ett verkligt behov av att ersätta annat material för att fylla ut åkermark i syfte att förbättra möjligheterna att bruka marken. En ytterligare förutsättning för att användningen av avfall ska kunna ses som en återvinningsåtgärd är emellertid att avfallet är lämpligt för ändamålet. Mot bakgrund av osäkerheter om utfyllnadsmassornas ursprung och osäkerheter om möjligheten att kontrollera föroreningar i utfyllnadsmassor ansåg Mark- och miljööverdomstolen att sökanden inte visat att anmälda massor var lämpliga för ändamålet. Det

kunde därför inte anses vara fråga om återvinning enligt 15 kap. 6 § miljöbalken.

2.4 Vidare uppmärksammas lämplighetskravet i Mark- och miljööverdomstolens avgörande i mål 7582–18 . Då det inte visats att andra massor skulle ha använts istället för avfallsmassorna, för det fall att avfallsmassorna inte fanns att tillgå, prövades aldrig frågan om åtgärdens lämplighet.

3. Bedömning av rättsläget

3.1 Det kan framstå som något märkligt att lämplighetskravet så sällan har fått avgörande betydelse i svensk praxis. Inte minst med hänsyn till att kravet framgått av EU-domstolens praxis sedan juli år 2016. Ett skäl till detta kan vara att bakgrunden till lämplighetskravet är att medlemsstater ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att återvinningsåtgärder ”genomförs på ett sätt som inte äventyrar miljön och människors hälsa, vilket förutsätter att avfallet kan ersätta annat material med vidtagande av samma försiktighetsåtgärder för att skydda miljön”. Det kan således vara så att prövningsmyndigheter i Sverige bedömt att det rent praktiskt inte funnits behov av att pröva lämpligheten inom ramen för bedömningen av om en åtgärd är en återvinningsåtgärd eller inte. Detta eftersom prövningen av tillstånd till återvinningsåtgärder i Sverige ofta utgår ifrån Naturvårdsverkets handbok 2010:1. Handboken innehåller information om nivåer för ringa föroreningsrisk, vägledning kring hur man ska beakta det enskilda området som ska fyllas ut samt vilken information om avfallets egenskaper som krävs. Handboken är f.n. föremål för översyn. Vidare kan svenska prövningsmyndigheter säkerställa att åtgärderna inte genomförs på ett sätt som äventyrar miljön eller människors hälsa med stöd av det allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

4. Slutsats

4.1 Det är sannolikt att lämplighetskravet kommer att få större genomslag i svensk praxis nu när det inte bara uppmärksammas utan även fått en avgörande betydelse för utgången av avgöranden. Vilka praktiska konsekvenser kravet kan få, parallellt med att Naturvårdsverkets handbok är föremål för översyn, är dock svårt att förutse.

Källor

15 kap. 6 § miljöbalken (1998:808).

Mark- och miljööverdomstolen vid Svea Hovrätts dom, mål M 6274-13 (MÖD 2014:1), daterad 14 januari 2014.

Mark- och miljööverdomstolen vid Svea Hovrätts dom, mål M 5961-18, daterad 28 oktober 2019.

Mark- och miljööverdomstolen vid Svea Hovrätts dom, mål M 1832-17, daterad 18 januari 2018. EU-domstolens dom, mål C147/15 Mastrodonato, daterad 28 juli 2016.

Mark- och miljööverdomstolen vid Svea Hovrätts dom, mål M 11690-18, daterad 21 februari 2020.

Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätts dom, mål M 11887-19, daterad 14 maj 2021.

Mark- och miljööverdomstolen vid Svea Hovrätts dom, mål M 7582-18, daterad 2 juli 2019.

EU-domstolens dom, mål C147/15 Mastrodonato, daterad 28 juli 2016.

Naturvårdsverkets handbok Återvinning av avfall i anläggningsarbeten (handbok 2010:1), februari 2010.

Kontakt:

Erica Nobel / Partner / Advokat
erica.nobel@delphi.se

Carolin Hammar / Associate
carolin.hammar@delphi.se